

VRIENDSCHAP, De, flamingantische letterkundige vereniging (Roeselare, 1844-1944).

Opgericht op 15 november 1844 door zestien voor-
aanstaande Roeselarenaars met als doel de Vlaamse
taal te bevorderen. De wekelijkse vergaderingen
vormden de kern van de werking. Op deze bijeen-
komsten gaven de leden lezingen voor elkaar. Al-
lerhande onderwerpen kwamen daarin aan bod
maar de grootste aandacht ging in de 19de eeuw
toch uit naar het stimuleren van het gebruik en de
ontwikkeling van de 'Vlaamse' moedertaal. Niette-
genstaande haar doelstelling nam de Franse taal- en
letterkunde tot omstreeks 1880 een niet onbelang-
rijke plaats in de vereniging in. Hoewel godsdien-
stige verhandelingen verboden waren, kreeg De
Vriendschap na verloop van tijd toch een katholiek
karakter. Door werken uit te geven en wedstrijden
te organiseren, probeerde de vereniging de
Vlaamse letterkunde te ondersteunen. In 1853 sloot
De Vriendschap zich aan bij het **Vlaamsch Mid-
den-Comiteit** en in 1870 bij de **West-Vlaamse
Bond voor Taal en Volk**. De Vriendschap steunde
volop hun initiatieven ter vernederlandsing van het
onderwijs, het **bestuur** en het **gerecht** en zette
daarvoor ook eigen acties op. In 1871 vormde De
Vriendschap samen met de Roeselaarse verenigin-
gen De Moedertaal en Rhetorika een gewestelijke
afdeling van de Bond. Na een periode van aller-
hande moeilijkheden fuseerde De Vriendschap in
1892 met Het Vlaamsche Woord. Geleidelijk aan
geraakte de vereniging er weer bovenop en werd ze
de motor van het Vlaamse leven in Roeselare. Zo
organiseerde De Vriendschap vanaf 1892 de 11 juli-
vieringen. Onder impuls van voorzitter **Juliaan
Delbeke** ging De Vriendschap omstreeks 1900
meer aandacht besteden aan sociale ontwikkeling.
Tijdens de Eerste Wereldoorlog lag de werking van
De Vriendschap stil. Na de wapenstilstand ver-
ruimde voorzitter **Alfons van Coillie** de doelstel-
lingen van De Vriendschap: voortaan zouden ook
de Vlaamse belangen meer actief worden verde-
digd. Zo werd onder meer op politici druk uitgeoef-
end om de Gentse universiteit te vernederlandsen
en om de activisten vrij te laten. In februari 1924 or-
ganiseerde De Vriendschap haar eigen **amnestie-
meeting**, wat haar in aanvaring bracht met de Ka-
tholieke Burgersbond. Dit voorval en de verdere
radicalisering binnen De Vriendschap deed de ge-
matigden de vereniging verlaten. In 1929 kwam ten
gevolge van de groeiende verdeeldheid binnen het
Vlaams-nationalisme de werking van De Vriend-

schap stil te liggen. Een jaar later besloot de Roese-laarse **Davidsfondsafdeling**, die van 1922 af door De Vriendschap werd geleid en wiens voortbestaan in het gedrang kwam, zich van de vereniging los te maken. Pas in oktober 1933 kwam De Vriendschap opnieuw boven water, maar de leden kwamen slechts maandelijks bijeen en er werd teruggekeerd naar de doelstellingen van voor 1914. Acties zoals onder meer het organiseren van protestvergaderingen en het aannemen van moties werden niet meer ondernomen. De Vriendschap moest haar leidende rol in de stad dan ook aan de lokale Davidsfondsafdeling overlaten. Gematigden die tijdens de eerste helft van de jaren 1920 afhaakten, sloten opnieuw aan. Het grootste deel van de leden was aangesloten bij de **katholieke partij** of het **Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV)**. De **Dinaso's** waren in de minderheid.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef De Vriendschap verder bestaan. Verscheidene leden sloten zich aan bij de **Duitsch-Vlaamsche Arbeidsgemeenschap (DeVlag)**. In 1942 sloot de vereniging zich aan bij het stedelijk cultuurverbond. De gevolgen van de tegenstelling VNV-DeVlag en van de ideologische (her)oriëntering voor De Vriendschap dienen nog bestudeerd te worden. Pogingen om De Vriendschap na 1945 opnieuw op te richten kenden geen succes.

LITERATUUR: A. Deweerdt, *100 jaar Davidsfonds te Roeselare*, 1975; – G. Verbeke, *Een eeuw 'De Vriendschap'. Een eeuw Vlaamse Beweging in Roeselare*, 1994; – F. Boudrez, *De Rodenbachstede: bakermat der Vlaamsche Beweging? De Vlaamse Beweging te Roeselare tijdens het interbellum*, 1997.

FILIP BOUDREZ